

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „**KOROŠKI SLOVENEK**“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Naša beseda k 10. oktobru.

Na Obirskem so zadnje nedeljo v septembru odpirali novo šolo, zgrajeno z darilom društva Südmark. Globokomno je naglasil domači dušni pastir stebre vsega šolstva, ki so vera, materinščina, ljubezen, sloga in edinost. To so bile katoliške, slovenske besede! Südmarkin govornik je po uvodu povdaril, da „nočemo, da bi se uničila naša narodnost, zato nočemo jemati narodnosti drugih“, zaključil pa z besedami: „Šola je namenjena vsem, ki se čutijo Nemci ali Nemcem sorodni. To uprav so Windische, ki živijo skupno z nemškim narodom skozi 1100 let v deželi.“ Tako izjava Südmarkinega podpredsednika!

Obljuba spoštovanja tuje narodnosti in istočasni pristane na ponemčevanje Slovencev v rod „Windischar-jev“, to dvoje iz ust enega govornika in enega govora dodobra ponazori naš položaj vobče. V kolikor je ob poznanju našega vprašanja v tej nedoslednosti brutalno norčevanje z našim narodom, moramo z obžalovanjem in pomilovanjem preiti. Pregoreče vneme za nemško stvar, kateri se žrtvuje celo objektivno načelo, ne bomo gasili. Mnogi izmed Nemcev pa si še niso na jasnem, za kar delajo in o čemer izjavljajo, ker niso doumeli globokih vezi med maternim jezikom, narodno vzgojo in narodno kulturo. V opozorilo slednjim začnemo z današnjo številko izdajati v našem listu prilogo „Die Kärntner Slowenen in Vergangenheit und Gegenwart“.

S prilogo nikakor ne usiljemo svojega znanja. Razprava temelji na dognanjih nemških znanstvenikov, predvsem jezikoslovca Weissgerber-ja in strokovnjaka v manjšinsko-teoretičnih vprašanjih Grentrup-a. Z nenavadno ostroumnostjo sta učnjaka izklesala veličino maternega jezika, oddelila materinščini poleg vere prvo mesto v šolstvu in vzgoji vsakega naroda ter obsodila raznarodovanje kot neopravičljivo protinaravno zlo. Grentrupu je bil pri pisanju njegove edinstvene razprave „Religion und Muttersprache“ pred očmi nedvomno položaj nemških manjšin, borečih se za glavni predpogoj kulturne samobitnosti, za materni jezik in njegovo pravico. Njegove znanstvene ugotovitve so torej nam naravnost klasičen dokaz, da borimo pravičen boj, in nas v posebni meri usposablja, da opozorimo večinski nemški narod na velike nedostatke našega šolstva.

Kaj pričakujemo od nemške priloge, ki zamore biti v slovenskem listu kvečjemu izjema? K izdajanju nas je napotilo načelo, da smo svojemu narodu in svoji državi dolžni, da z vsemi nam razpoložljivimi sredstvi pokažemo in dokažemo krivico, ki se godi nad našo mladino in ki jo le premnogi zanašajo v ves naš rod s tem, da ga razdvajajo po nekih zastarelih liberalnih in strankarsko-političnih čustvih in priznanjih. Ali bo naše pričujoče delo rodilo uspeh ali neuspeh, ne bomo prorokovali. Vemo samo, da stojimo s tem pred zgodovino in bodočnostjo čisti in nemomadeževani, ker smo storili vse, kar je bilo v naši moči in nasprotovale naši narodni časti, da s svoje strani razrešimo krivico nad našim ljudstvom. Previsoko je naše pojmovanje naroda in narodne usode, da se ne bi zavedali dejstva, da še nikdo ni v zgodovini nekaznovan kršil naravne postave, ki sankcionira tudi pravo vsakega naroda do samobitnega življenja. Danes še bi živela avstro-ogrška monarhija, če bi bili tedanji Nemci hoteli razumeti Einspielerjeve „Stimmen aus Innerösterreich“, ki so teden za tednom rotile

Nemce za narodno enakopravnost v državi. Resnica je, da je Einspieler opozarjal zaman, kakor je resnica, da je monarhija razpadla. Ali rotimo Nemce zaman tudi mi?!

Našemu slovenskemu narodu pripisujemo z izdajanjem nemške priloge v njegovem listu veliko kulturno zrelost. Le premnog tudi v našem položaju bi rajši trkal na silo kakor na pravico. Naše ljudstvo veruje v pravico, ki je nadnarodna, in bo zato razumelo, zakaj nemška priloga v slovenskem listu, kakor je nekoč točno obsodilo razna-

rodujočo „Koroško domovino“, ki je hotela razdirati s slovensko besedo. Naj ponemški prilogi med nami še bolj oživi duh pravice in ljubezni, ki edini zamore narode povezati v državno družino, v mednarodna in nadnarodna občestva. Tako naj postane priloga za nas zakladnica naše slovenske kulturnosti in značajnosti. Da je tovrstnemu našemu delu zajamčen ta uspeh, odvisen od nas in naše dobre volje, o tem ne dvomimo.

Obmejna politika in manjšinska politika.

Znani manjšinski delavec in predsednik nemške zveze za narodnostno pomirjenje v Evropi, dr. Paul Schiemann, piše pod gornjim naslovom v reviji „Christlicher Ständestaat“ ostro sodbo nacionalizmu, ki je pod geslom „obmejne politike“ naperjen proti narodnim manjšinam. V članku beremo med drugim:

„V Avstro-Ogrski država ni vodila obmejne politike. Vedela je, da ni država enega naroda in to tudi ni poizkušala biti. Prav to je bilo, kar je ob nepoznavanju dejanskih prilik nemški in ogrski nacionalizem vladujočim in hiši Habsburg očital kot izdajstvo nad narodom. Ti krogi so odkrito zastopali nazor enega naroda v eni državi. Ta nazor meni, da mora država zastopati interese samo ene narodnosti in ena narodnost imeti vlado v državi. Vprašanje jezika mu ni vprašanje potrebe za vršitev državnih nalog, marveč zadeva „prestiza“, „narodnega ponosa“ ljudstva, ki se čuti poklicano za vladanje. Navzgor stremečega razvoja drugih narodov nesmatra za kulturni napredek, marveč za ogrožitev lastne narodnosti, kateri je treba odpo-moči.“

Posledice tovrstne politike se kažejo v svetovni vojni. Ne samo, da so narodnostna nasprotja socialni boj v vseh treh državah, v Rusiji, Nemčiji in Avstroogrski, poostrila, priti je moralo tako, da so manjšinski narodi začeli misliti enako, da so poklicani vladati v lastni državi. Naziranje pa, da mora vsak narod živeti v lastni državi, se pri manjšinah imenuje iredenta. Ruski in nemški nacionalizem sta pritirala narode lastnih držav, Fince, Estonce, Letonce, Litavce, Ukranjince, Slovane in Italijane, tako daleč, da so svojo težnjo po ohranitvi samobitnosti spremenili v težnjo po lastni državi. Posledica je bila, da se je ob koncu narodnostne borbe v svetovni vojni evropski zemljevid temeljito spremenil.“

Dr. Hodža o pravični manjšinski politiki. Zadnje septembarsko nedeljo je čehoslovaški min. predsednik Hodža v Bratislavi govoril tudi o manjšinah in dejal med drugim: „Konstruktivna manjšinska politika v Podonavju ni več samo geslo, marveč program. Pravično ravnanje z manjšinami ukazuje prava državniška modrost. Države, ki skušajo svoje manjšine zadovoljiti, dokažejo svojo moralno silo in vrednoto.“ Predsednik je v svojem govoru nadalje povdaril, da mora na Čehoslovaškem vsak državni uradnik govoriti tudi jezik narodne manjšine.

Ogrski Nemci in Avstrija. Koncem septembra je priredila Prosvetna zveza ogrskih Nemcev v bližini avstrijske meje takozvan „Erntefest“, ka-

terega se je udeležilo nad 6000 ogrskih Nemcev, kot zastopnik ogrske vlade pa drž. tajnik dr. Marschall. Govorniki so povdarjali zvestobo nemški narodnosti in ogrski državi. Svečanosti so se udeležili številni zastopniki najjeavstvijske Kmečke zveze in društva za nemštvo v inozemstvu ter povdarjali, da prihajajo k bratom iste krvi, da složno z njimi sodelujejo na izgraditvi lepše bodočnosti.

Nade Nemcev na Ogrskem. Ogrski šolski zakon, ki uvaja nemščino kot učni jezik v vseh šolah, v katerih okoliških ljudstvo govori nemško, še vedno ni izveden, ker mu nasprotujejo številni krajevni madžarski „potentati“. Nedavno pa je min. predsednik Daranyi povabil k sebi predsednika nemškega prosvetnega društva, da mu razloži težkoče izvedbe in svoje nasvete, da se šolski zakon izvede. Min. predsednik je naglasil, da je ogrska vlada odločena, da brezpogojno uveljavi svojo voljo v pogledu nemškega šolstva na Ogrskem ter bo takoj izdala potrebne ukrepe na pokrajinske oblasti. — Ogrski Nemci so se obljub razveselili in se nadajo dejani.

Spet o Podonavju. Kancler Schuschnigg in čehoslovaški min. predsednik Hodža sta se koncem septembra sestala v Badnu pri Dunaju. Sestanek je vzbudil veliko pozornost. Nekateri listi tolmačijo razgovor obeh državnikov tako, da so se ob ojačenju osi Rim—Berlin okrepili tudi izgledi ožjega sodelovanja med srednje-evropskimi državami, katerim bi se pridružila tudi Poljska. V koliko so ti glasovi resnični, bodo pokazale posledice Mussolinijevega poseta v Nemčiji.

Po Mussolinijevem zmagovalnem pohodu v Berlin je sledilo iztuzenje, kajti med Nemčijo in Italijo je kljub domala istemu naziranju o vsemo-gočnosti države velika razlika. Slednja obstoji v tem, da je Italija z Abesinijo prenasličena in nima novih skomin, Nemčija pa krvavo potrebuje surovin za svojo industrijo in tržišč za svoje izdelke, če naj njeno gospodarstvo ne propade. Na to razliko stavita Francija in Anglija veliko upanje. Dostavili sta sedaj Mussoliniju vabilo, naj vzajemno z njim reši špansko vprašanje. Državi sta mnenja, da je treba v prvo umakniti iz Španije vse tuje prostovoljce. Italijanski odgovor še ni znan in tudi ni lahak. Na drugi strani svetuje Italiji Nemčija, naj se ogiba vsaktere družbe, v kateri bi bila tudi — Rusija. Pri tem igra vlogo vojna na vzhodu, pri kateri stoje Francija, Anglija in Amerika na strani Kitajske in z njo povezane Rusije, Nemčija pa je sklenila z Japonsko protikomunistično pogodbo. Brezobzirni japonski letalski napadi nezavarovanih kitajskih mest italijansko odločitev le zadržujejo. V tej zvezi je verjetno, da bo Hitler Mussolinijev poset v Nemčiji vrnil v dolednem času, da prehití snubitev veslesil.

Trenje med Poljsko in Nemčijo. Nevolja Poljakov napram Nemcem narašča. V Gdanskem so prisilili več poljskih otrok, da obiskujejo nemške

šole, in so odnehali od svoje namere šele na pritisk iz Varšave. Poljskim pismonošam na Gdanskem so nasilno odvzeli poljske časopise. Tudi se Poljaki pritožujejo nad ravnanjem proti rojakom v rajhu. Najbolj pa je poljsko javnost vznemirilo dejstvo, da na nürnberškem kongresu ni bilo govora o prijateljstvu s Poljsko, dočim so govorniki naglašali nemško naklonjenost Japoncem. Poljski listi dajejo duška nezadovoljnosti napram Nemcem, a tudi nemški listi ne štedijo z izpadi proti Poljakom, češ da zatirajo nemško manjšino, zapostavljajo nemške delavce in skušajo protestantske cerkvene kroge podrediti svojim vplivom. — To se pravi, da bo od nekdanje nemško-poljske pogodbe ostalo samo še suho ogrodje.

Krščanske resnice potvarjajo. Prosvetni minister rajhovske province Thüringen je izdal odredbe za verouk, po katerih naj se odslej v šolah naglašajo borbeni značaj krščanstva in s tem poveže narodnega socialista s Kristusom, nemško leto z državnimi prazniki in narodnimi slavji se istotako mora obražati tudi v verouku. V srednjih in višjih šolah odpade v verouku stari testament in je treba Kristusa ponazoriti kot borca proti židovstvu. V šestem šolskem letniku je predpisana snov „Jezusova borba proti židovstvu in nevrednemu duhovništvu v obliki farizejev in pismoukov.“ — Koder je v rajhu verouk poverjen posvetnemu učiteljstvu, zbirajo duhovniki mladino k verskim vajam in verskemu pouku v fari in družini. Splošno vlada utis, da bo Cerkev iz preganjanja tudi v rajhu izšla ojačena in poglobljena.

Vodja sovjetskih brezbožnikov, Jaroslavski, ni s svojimi uspehi nikakor zadovoljen. V listu „Antireligioznik“ se pritožuje, da je brezbožna propaganda v mnogih krajih sploh ukinjena, kmečko ljudstvo pa si svoje ne da ugrabiti kljub najhujšim pritiskom. V zadnjem času se pojavlja nova vernost tudi med delavstvom. „Zaprli smo sicer cerkve, a ostalo je vendar pri starem. Hoteli smo versko čustvo zatreti, pojavila pa sta se verski fanatizem in zagrizenost, vera cveti na znotraj.“

Ostalo v par besedah. V Marijinem Celju je imel kancler Schuschnigg navduševalen govor, v katerem je odločno zatrdil, da se vlada ne bo niti za ped odmaknila od Dollfusove smeri. — Prosvetni minister dr. Pernter je praznoval svojo 50letnico. — 9. oktobra obhaja Jugoslavija obletnico smrti Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. — Nemška vlada je izdala ukrep, da smejo vršiti duhovniški poklic samo osebe nemške narodnosti. Tujerodni duhovniki si morajo v rajhu izposlovati posebno dovoljenje. — Vodja Slovkov pater Hlinka je sprejel poljsko odlikovanje „Polonia restitua“. — Francoska vlada se težko bori za ozdravljenje gospodarskih prilik in skuša razveljaviti nekatere socialno-politične odredbe. Napovedala je tudi boj špekulaciji, ki hoče frank

še naprej razvrednotiti. — General Franco je praznoval 1. oktobra obletnico oboroženega upora proti španskim rdečkarjem. — V Ukrajini so izbruhnili kmečki upori. — Odstavljen je vrhovni sovjetski admiral Orlov in na njegovo mesto imenovan Viktorov. — V Braziliji so odkrili komunistično zaroto, ki je za konec oktobra pripravljala oborožen upor. — Angleške oblasti v Palestini so zaprle vse voditelje upornih Arabcev, ker sta bila umorjena dva višja angleška uradnika. — Doslej najtežja bitka med Japonci in Kitajci se je vršila v pokrajini Lotien. Padlo je na obeh straneh več tisoč vojakov. Kljub srditemu kitajskemu odporu Japonci napredujejo na šangajski in severni fronti. Kitajci so Ruse zaprosili nujne pomoči.

K vprašanju našega šolstva.

V „Oesterreichische Pädagogische Warte“, glasilu katoliškega avstrijskega učiteljstva, je priobčil ravn. Franc. Legat kratko razpravo o dvojezičnem šolstvu na Koroškem. Odlikuje jo stvarna šolnikova volja za izboljšanje nedostatkosti našega šolstva in jo zato v odstavkih prinašamo v vednost tudi našim bralcem.

„Za dvojezično ljudsko šolo na Koroškem so potrebni trije glavni pogoji: nov poseben učni red, primerne učne knjige in polnovredne učne moči, izvežbane za dvojezični šolski pouk. Pred določitvijo učnega reda je treba seve sporazumno rešiti vprašanje šolske organizacije. Če pri tem vodita izključno pravica in praktičnost (Billigkeit) in če se pri tem upoštevata upravičeni narodni ponos in narodna zavest obeh ljudstev v deželi, sporazuma ni težko doseči.“

Resnična mladinska vzgoja sloni na treh stebrih, ki so vera, domovina in narod. Iz naroda izkoreninjeni ljudje lahko izgubijo vsako ravnovesje in vsako mero, so slabotna bilka ter so drugemu narodu v državi in cerkvi vir stalnih nemirov in nevarnosti. Vzgoja k narodni zvestobi, k čustvovanju in delu za narod je naloga, ki je izmed vseh vzgojnih faktorjev dvojezične šole najvažnejša. Slovensko ljudstvo južne Koroške se po svobodnem glasovanju še nikakor ni izjavilo pripravljeno, da se hoče iznebiti svoje narodnosti in svojega maternega jezika, marveč je povdario svojo voljo, da ostane v avstrijski državni družini. Svoje državljanske dolžnosti je vedno in povsod izpolnjevalo in jih bo vršilo tudi v bodoče tem rajši, čim lažje bo zamoglo gojiti svoja kulturna stremjenja. Učiti pa se hoče tudi državnega jezika, da zamore svoje državljanske dolžnosti boljše zapopasti in biti z nemškimi rojaki v deželi v neposrednem sožitju. Koroški Slovenec pričakuje od svoje šole, da uve-

de njegovega otroka v ono znanje slovenskega in nemškega jezika, ki šoli-odrastlemu omogoča nadaljno izobrazbo v obeh deželnih jezikih.

Materni jezik prvi posreduje vse znanje. Zato se ga mora dvojezična šola posluževati v svoji prvi stopnji. Nemški jezik se tod uvaja v posebnih tedenskih urah. Ko se je otrok v drugi stopnji priučil nemščine, nadomesti slovenski učni jezik nemščina in se otroci izpopolnijo v slovenščini v posebnih tedenskih urah. V srednji stopnji se torej polagoma preide od slovenskega na nemški učni jezik. . .“

V posebnem odstavku predlaga ravn. Legat zavezni učni red, ki bi v dvojezičnih šolah predvideval v prvi stopnji slovenski učni jezik (16 ur) in nemški jezikovni pouk (7 ur), v drugi stopnji prehod od slovenskega učnega jezika k nemškemu, v tretji stopnji pa nemški učni jezik s triurnim tedenskim poukom v slovenščini. Verouk ostane v vseh stopnjah slovenski. V zaključku povdarja, da bi s tem učnim redom bila Slovenecem zagotovljena pravica, da gojijo svoj materni jezik in varujejo svojo narodnost, na drugi strani pa se priučijo nemščine boljše kot doslej. „S tako urejenim šolstvom bi se vrnil med oba naroda v deželi mir in naša država bi dokazala svojo izkreno voljo, da hoče priznane manjšinske pravice v polni meri zaščititi.“

Naša pesem zmaguje!

Letos so to prve dokazale Škofiče, kjer se je k veliki pevski in tamburaški prireditvi zbralo nad sedemsto ljudstva. Nadvse častno so bili zastopani domačini in bližnja okolica, došle so večje skupine od Zile in iz Roža, iz Celovca in Podjune ter še iz severnih naših krajev. Upravičeno je slavnostni govornik označil prireditev kot izredno kulturno manifestacijo.

Pevci in tamburaši, dekleta in fantje škofiške „Edinosti“ v svoji požrtvovalnosti pri predpripravah, izborni skupni zborovodja, izklesane besede našega dičnega predsednika, šegavi napovedovalec — vsi, prav vsi zaslužijo iskreno zahvalo. Uprav tekma je bila med njimi, da bi prireditev bila čim veličastnejša. To se jim je tudi posrečilo v polni meri. O tem je pričalo sijajno razpoloženje občinstva in številna laskava priznanja. Zato pridružimo zahvali toplo pohvalo vsem vidnim in še nevidnim sotrudnikom. K sporedu samem morda spregovori pri prireditvi navzoči kritik-strokovnjak.

Naša pesem zmaguje! Danes ob Vrbskem jezeru, jutri nekje v Rožu in Podjuni, nato ob bistri Zili in pa še kje v gorjanskih hribih. Prosvetna zveza sme z zadoščanjem beležiti dejstvo, da se v njenem taboru zgrija Koroška slovenske govornice. Nam

PODLISTEK

Juš Kozak:

Beli mecesen.

(19. nadaljevanje.)

Pastirice so imele bele predpasnike in židane rute. Že zgodaj so prihajali dolinci na planino. Pri Meti so plesali. Martin in Revež sta čepela sredi strme stene, kamor se je zadnji s težavo priplazil. „Dobro glej, kmalu jih boš videl. Tam preko pojdejo.“

Revež je upiral oči in venomer ogovarjal Martina, ki pa ni dal niti besedice.

„Ali ga vidiš?“

„Ne!“

„Poglej, tamle za skalo pride.“ Kmalu ga je zagledal tudi Revež. Okoli skale na nasprotni steni so zavili gamzi.

„Mladiči so z njimi,“ je dejal Martin in se tresel od pogleda.

Druga za drugo se je spenjala žival od skale do skale. Na visokem robu je obstal gamz in se ogledoval. Lahen veter je vel od gorá. Komaj vidno so drhteje veje. Glavica se je obračala na vse strani. Napeto in ostro. Pod skalo je šlo krdele. Kakor bi se dvigali na perotih, tako so zmagovali strmo pečino.

„Čakaj!“ Martin je čudno zažvižgal. Trenutno so obstale živali. Glave so se dvignile, nosnice so lovile veter.

„Ali vidiš?“

„Križ božji, to je žival.“

Martin je zaukal. Oster pisk je prihajal od skale, kjer je stal gamz. „Ta je na straži! Zdaj poglej!“ Še enkrat je zaukal. Po strmi pečini so skočile. Revež je strmel. „Le glej, pod tisto skalo zavijajo!“ Z lahkotnim okretom je žival za živaljo skakala preko pečin in se izgubljala v blaznem diru vedno niže. Le oni na skali je stal in čakal. Martin je dvigal roko. Ni mogel vztrajati na mestu. Nenadoma je zdrsel doli in komaj se je Revež s prestrašenim klicem zavedel, ga že ni bilo poleg njega. Spodaj se je čulo, kako se trga kamenje.

„Ta človek je norec!“ je pomislil Revež in se trdno oprijel veje, sklanjajoč se v globino. „Kam je izginil?“

Dolgo časa ga je čakal. Upiral je oči v steno, nikjer več živega bitja.

„To je strašen svet!“ mu je ušlo, ko je plaval pogled nad gozdovi.

„Kogar enkrat zmeša, je zapisan hudiču.“

Solnce je žgalo, po smoli je vonjalo nad prepodom. — „Kakšen mir! Po smrti bo tako,“ je razmišljal Revež. Ugledal je Martina, ki se mu je smejal že od daleč. Z lahkoto je plezal proti njemu. „Tam spodaj leže,“ je dejal. Bil je blede kot zid. Iz oči mu je plamtelo. Dolgo časa je nepremično strmel v globel. Nato je pogledal Reveža. Srečala sta se z očmi.

„Kaj praviš, stari,“ se je smejal.

„Kdor živi tu gori, ne bi mogel umreti tam spodaj!“

„Menda res ne!“

Na Veliki planini so rajali, ko sta dospela. Martin je začudeno pogledal. Poleg Lize je sedel Gržina. Nosila je novo ruto krog vratu.

Molče sta prisledla.

„Pogledat sem prišel,“ je načel Gržina, „Lizo, kako pase tu gori. Nisem vedel, da si tudi ti med pastirji.“

„Podkrajnikove pasem,“ je dejal Martin mrko in pil.

Gržini se je obličje razsvetlilo. Mežikaje je govoril: „Martin, letos bomo sekali vso zimo. Prevzemi ti in najemi delavce!“

Ostro je pogledal Martin. Uganil je. „Dobro, prevzamem. Udarila sta in Gržina je od veselja dajal za pijačo. Liza pa je pobledela.“

„Pijte, pijte,“ je vabil Gržina.

Tedaj je Liza vstala in stopila k Jeračevi. Odvezala si je ruto in jo ji ovila krog vratu.

„Na, od mene!“

Gržina je očital: „Liza!“

„Mar ne smem? Meni si jo dal.“

„Tebi, tebi,“ je jecljal.

„Dober človek si, Gržina!“ je dejal Martin in se smejal. Toda oči so resno motrile. „Hoje bodo padale, da ti bo srce poskakovalo.“

„Saj, saj, pravega sem izbral.“ Gržina je rinil k Martinu: „Ti, nekaj bi te vprašal.“

„Kar vprašaj!“

„Ne tukaj, tam zunaj.“

Slowenischer Appell an die Deutschen Österreichs!

Es ist nicht das erste Mal in der Geschichte des Landes, daß sich die Slowenen Kärntens in deutscher Sprache an ihre deutschen Landsleute wenden. Vor mehr als 50 Jahren hat Andreas Einspieler, „der Vater der Kärntner Slowenen“, durch Herausgabe der „Stimmen aus Innenösterreich“ und durch Mitarbeit bei anderen deutschen Zeitungen um das Verständnis für sprachliche Notwendigkeiten und kulturelle Belange der Slowenen in den deutschen Kreisen gerungen. Wenn Einspieler am Sterbebette auch gestehen mußte, das alle seine diesbezüglichen Bemühungen erfolglos waren, so lassen wir uns dennoch nicht entmutigen und richten einen nochmaligen Appell an die deutschen Landsleute in Land und

Staat, sie mögen die Lehren aus dem Zusammenbruch Zentraleuropas dort nutzbringend verwerten, wo sich für sie eine erste Möglichkeit bietet.

Als österreichische Staatsbürger sind wir verpflichtet von unserer Seite zum Gedeihen des Staates beizutragen und haben es zu jeder Zeit auch praktisch getan. Wenn man aber mit aller Gewalt und ungestraft an unserer nationalen und kulturellen Eigenart rüttelt, so sind wir fest entschlossen ein eisernes „Bis hierher und nicht weiter“ zu setzen.

Mit Absicht nennen wir den Autor dieser Arbeit nicht. Wir wollen jeder persönlichen Po-

lemik aus dem Wege gehen. Es ist lediglich die Aufgabe dieser Arbeit ein sachliches Bild unserer Lage den deutschen Landsleuten zu vermitteln. Wir dürfen aber verraten, daß wir die Arbeit eines Mannes veröffentlichen, der beinahe schon zwei Menschenalter dem Lande dient und von dem wir mit Stolz sagen können, daß alle Verantwortung tragenden Kreise des Landes, aber auch alle jene, die zwar formell keine Verantwortung tragen, dennoch aber bestrebt sind, die Geschicke des Landes auf schiefe Bahnen zu lenken, allen Grund hätten auf seine Stimme zu hören im Interesse des Landes und Staates. Denn Völkerschicksale reifen nicht in Jahren, sondern in Jahrzehnten und Jahrhunderten.

Klagenfurt, im Oktober 1937

Der slowenische Kulturverband

Grundsätzliches zur Minderheitenfrage

Zur Lage der Slowenen in Kärnten

Einleitung

Die Lage der Slowenen in Kärnten ist in den letzten Jahren Gegenstand verschiedener Diskussionen geworden. Die Verhältnisse haben sich durch die Teilung der Österreichisch-ungarischen Monarchie grundlegend geändert. Die Kärntner Slowenen blieben als Teil des slowenischen Volkes infolge der geographischen Lage des Siedlungsgebietes bei Österreich, wie die Deutschböhmen im tschechoslowakischen Staate bleiben mußten. Der Volkssplitter der Kärntner Slowenen aber erhielt durch das Entstehen Jugoslawiens einen Rückhalt, der mehr bedeutet, als das altösterreichische Staatsgrundgesetz, welches theoretisch allen Nationalitäten die Gleichberechtigung zusprach, es ihnen aber überließ, mit eigener Kraft sich diese Gleichberechtigung zu erringen oder auch nicht.

Die kulturpolitische Lage der Kärntner Slowenen war vor dem Kriege armselig und wurde zusehends schwieriger, nicht durch österreichische Schuld, sondern durch den von Jahr zu Jahr wachsenden Druck Preußens, das sich über Österreich eine Brücke zur Adria bauen wollte. Die Kriegsjahre haben diese Situation nur noch verschlimmert.

Gegenwärtig besteht im Süden ein selbständiger Staat, mit dem die Slowenen Kärntens kulturell verbunden sind. Geistig verbunden durch Buch und Zeitschrift, durch persönliche Beziehungen und Gleichartigkeit der kulturellen Entwicklung. Es wäre nur zu wünschen, daß hüben und drüben mehr Neigung und Bereitwilligkeit sich fände, auch die wirtschaftlichen Beziehungen wieder aufleben zu lassen, wie solche ehemals bestanden.

„Doch den Nachbar muß man ehren,
Nächste Hilfe ist die beste“.

(F. W. Weber.)

Wenn dann jährlich am 10. Oktober, dem Abstimmungstage, große Siegesfeiern veranstaltet werden, weinen unsere besten slowenischen Bauern, nicht weil sie bei Österreich sind, sondern weil sie es als Beleidigung empfinden, daß sie immer wieder als Verräter ihrer Heimat, die man gründlich niedergedrungen hat, hingestellt werden, obschon sie, wozu sie volles Recht hatten, nur für ihr Volkstum stimmten. Man weiß das in Jugoslawien. Dieses Jugoslawien hat innerhalb seiner Grenzen eine

große Zahl von Deutschen. Man sollte meinen, daß sich beide, Jugoslawien und Österreich bemühen sollten, ihren nationalen Minderheiten gerecht und wohlwollend zu begegnen. Der Druck auf die Slowenen in Kärnten könnte mit dem Drucke auf die zahlenmäßig viel stärkere Volksgruppe der Deutschen in Jugoslawien zusammenhängen. Der politische Boden ist noch lange nicht zur Ruhe gekommen. Man hat allen Grund, nicht durch nationale Torheiten die Ordnung in Gefahr zu bringen. Völkerrechtsschicksale reifen nicht in Monaten, sondern in Jahrzehnten und Jahrhunderten. Wer vor dem Kriege durch Preußen wanderte, mußte sich durch die ungeheuerlich aufgemachten Sedanfeiern schwer beunruhigt fühlen. Hat man nicht damit Frankreichs Revanchegelüste lebendig gehalten, den Weltkrieg mittelbar vorbereitet und den Untergang des eigenen Staates selbst eingeleitet? Jetzt wird man sich über diese Siegesfeiern wohl schon Gedanken machen. Was dort im Großen geschah, treibt man in Kärnten mit den Abstimmungsfeiern.

Die Verhältnisse haben eine Form angenommen, die es für Österreich gewiß nicht empfehlenswert erscheinen läßt, die Dinge in Kärnten weiter in Bahnen laufen zu lassen, die schon seit bald 80 Jahren eingeschlagen wurden. Die folgenden Ausführungen wollen dafür einen Beweis erbringen. Nicht politische Phantasterei oder nationale Verrücktheit, sondern reale Schau der Dinge bildet die Grundlage unserer Darstellung.

Erster Teil.

Die Bedeutung der Sprache in der Kultur des Volkes

Man hat die Bedeutung der Sprache im Aufbau der Kulturen gewiß durch viele Jahrhunderte hindurch nicht erkannt. Wie wäre es sonst möglich gewesen, in den Staatskanzleien bis in unsere Zeit dem Latein so großen Raum zu geben und dasselbe dann erst mit dem Französischen einzuwechseln. Jedes Volk müßte soviel Stolz aufbringen, seine Sprache auch als Sprache seiner Diplomaten zu behaupten. Die Sprache ist nicht wie ein Rock, der nach der Mode einer Zeit oder nach der Mode eines Volkes zugeschnitten wird. Es ist nicht gleichgültig, ob ein Volk mit Steinwerkzeugen der Vorzeit oder mit den

Mitteln der modernen Technik arbeitet, es ist nicht gleichgültig, ob sich der Volksmund in der Muttersprache auf tut oder ob das Volk zum Halbstummen degradiert wird, indem man ihm den Gebrauch seiner Sprache wehrt. Man hat diese Dinge nicht verstanden. Um so dankbarer muß man den Geistern sein, welche in dieses Gebiet hineinleuchteten und dem muttersprachlichen Rechte Bahn gebrochen haben. Größtes Verdienst hat in dieser Frage der Dichter und Denker Herder. „Wörter sind nicht bloß Zeichen, sondern gleichsam die Hüllen, in denen wir die Gedanken sehen. Ich betrachte die Sprache als sichtbar gewordene Gedanken, als ein unermessliches Land von Begriffen. Jede Nation hat ein eigenes Vorratshaus solcher Zeichen gewordener Gedanken. Das ist die Nationalsprache, ein Vorrat, zu dem die Jahrhunderte zugetragen, der Zu- und Abnahme wie das Mondlicht erlitten, der mehr Veränderungen erlebt hat, als ein Königsschatz unter ungleichartigen Nachfolgern; ein Vorrat, der oft durch Raub und Beute bereichert wurde, aber so wie er ist doch der Nation zugehört, die ihn hat und allein benutzen kann. Der Gedankenschatz eines Volkes! Münzen, die wohl oder übel geprägt sind, Schaustücke, die sich durch ihre Seltenheit, ihren inneren Wert oder durch ihre Geschichte empfehlen. Ich würde die Sprache als das Werkzeug, den Inhalt und die Form menschlicher Gedanken ansehen... Was muß es der Denkart für Form geben, da sie sich in, mit und durch die Sprache bildet, da wir durch das Sprechen denken lernen“ (bei Weißgerber: Die Stellung der Sprache im Aufbau der Gesamtkultur, S. 9). Wenn wir durch das Sprechen denken lernen, was soll aus den Kindern werden, welche auf den 90 Schulen Kärntens am Sprechen gehindert werden; zum mindesten gibt man ihnen für das natürliche Sprachmittel — die Muttersprache — eine Prothese und macht sie alle zu Krüppeln. Was soll aus dem Denken dieser Kindermassen werden? Wiederum sagt Herder: „Die Muttersprache ist eine Welt von Kenntnissen, die nicht gelehrte Kenntnisse sind. Die Muttersprache ist das Feld, auf welchem alle Schriften des guten Verstandes hervorwachsen. Was ist sie also für eine Menge von Ideen! Ein Berg, gegen welchen die kleine Anzahl philosophischer Abstraktionen ein künstlich aufgeworfener Maulwurfshügel ist — einige Tropfen abgezogenen Geistes ge-

gen das Weltmeer!“ (A. a. O. S. 53.) Eine Welt von Kenntnissen und Ausdrücken hat das Kind im Hause und in der Familie aufgenommen. Das Bauernkind noch viel mehr als das Kind der Stadt. Es benennt, wenn es zur Schule kommt, alle die tausend Dinge in Wald und Feld, in Haus und Keller, es kennt alle Arbeit des Vaters und der Mutter, es kennt alle die Handwerke, die irgend im Hause getätigt wurden. Das Bauernkind ist, möchte man sagen, „vogelsprachkund wie Salomo“, und nun kommt etwas, was Schule heißt und nicht Schule ist, und reißt dieses Gut, so groß wie ein Berg, nieder und gibt dem Kinde den mehr oder weniger wertlosen Maulwurfshügel der fremden Sprache, auf dem es nie wird eine Saat anbauen können.

Weißgerber bemerkt dazu: „In der Sprachfähigkeit erkennen wir die Kraft, durch die der menschliche Geist zu einer intellektuellen Erfassung und Bewältigung seiner Umwelt gelangt, die Grundlage, auf der er mit Hilfe lautlicher Zeichen eine Welt von Begriffen und Denkformen baut, innerhalb deren er sich in seinem Auffassen, seinem Urteilen, seinem Verhalten zur Welt der Sinne und des Geistes bewegt“ (S. 16). Wenn nun die Sprachfähigkeit durch die Umwelt, hier durch die Volksschule sistiert wird, was soll daraus werden? Die Kinder kommen zur Bewältigung und geistigen Erfassung der Umwelt erst zu einer viel zu späten Zeit, nach Jahren, in denen sie sich in der fremden Sprache zurecht gefunden haben, die schwächer Begabten kommen gar nicht dazu. Wie muß das Kind in der fremdsprachigen Schule in der Bildung seiner Begriffe, in seinem Denken und Auffassen zurückbleiben? Und das trifft nicht bloß einzelne Kinder, die schicksalhaft in eine andere nationale Welt gekommen sind, sondern ein ganzes Heer slowenischer Kinder auf ihrem heimatlichen Boden! Weißgerber urteilt: „Jede Sprache ist eine bewegende geistige Kraft im Kulturgeschehen“ (S. 18) und „die Sprache liefert die Denkmittel zum Ausdenken und Formen jedes Hilfsmittels der materiellen Kultur“ (S. 22). Was soll denn dann mit den Menschen geschehen, denen diese bewegende Kraft in Verwirrung gebracht wurde? Werden nicht die Sicherungen zerstört und die Folge davon wird die Finsternis sein? „Mit dem Namen werden dem Kinde die Dinge faßbar. Es schiebt sich zwischen Ich und Außenwelt die sprachliche Zwischenwelt, jenes Weltbild, das in der Sprache einer Gemeinschaft lebt und mit der Spracherlernung jedem Sprachangehörigen übermittelt und eingepreßt wird“ (S. 34). Der fremde Name, das fremde Wort kommt dem Kinde ohne Bild oder Erfahrung; wie soll ihm dann die Aussage faßbar werden? Die Schule ist auch gar nicht in der Lage, zu ihren Worten das illustrative Material zu geben, das haben die Kinder mit anderer sprachlicher Aufschrift aus der Familie. So erhält das Kind anstatt eines Weltbildes eine Karrikatur, verzerrt, zerbrochen, verstellt — verrückt. „Das sprachliche Wissen vermittelt die gedankliche Beherrschung der Umwelt“ (S. 35). Wie Körperkraft und Geschick dem Menschen die Überwindung von Schwierigkeiten erleichtert oder gar erst möglich macht, so vermag das sprachliche Können in der Beherrschung der Welt unendlich viel. Weißgerber verweist besonders aufs religiöse Gebiet: „Religiöses Wissen muß, wenn es festgehalten und überliefert werden soll, in bestimmte Formen gekleidet werden, und zu diesen Formen gehört in erster Linie die Sprache“ (S. 36). Man verlangt vom Christen nicht so viel, wie etwa der Islam, gedächtnismäßiges Wissen aus der Religion. Allein das Volk soll einen Schatz von Gebeten kennen, von religiösen Liedern. Die Mutter soll einen Schatz von evangelischen Erzählungen den Kindern vorsprechen können, das Volk selbst soll klüger und weiser werden an der Wahrheiten des Evangeliums, an der Spruchweisheit der heiligen Bücher. Das alles wird ausgeschaltet, wenn die Religion in einem fremden Kleide, in einer fremden Sprache kommt. Die Kinder gehen aus der Schule hinaus und kennen von all dem meist nichts. Sie sind der Volksmenge, welche slowenisch betet, fremd geworden, sie sind der Religion entfremdet

und bald beteiligen sie sich an derselben gar nicht mehr. Die Kirchen werden leer und dazu kann die Kirche nicht „ja“ sagen, sie kann dazu nicht schweigen. So wird die Bevölkerung religiös ausgehöhlt und an die Stelle der Religion kommt sozialer Irrsinn, Sozialismus und Kommunismus. Eine Erklärung muß dafür doch gegeben sein, daß die germanisierten Teile des Landes bei der Wahl scharenweise und haltlos zu den Umsturzparteien übergangen. Sie haben ihre Kirche nicht mehr verstanden, sie haben das schließlich doch auch Positive des deutschen Unterrichtes abgelehnt und fielen der Agitation hilflos zum Opfer. „Gerade das religiös kulturelle Leben ist mit dem Gebrauche der Muttersprache enge verknüpft“ (S. 40). Das Volk geht wohl ins Wirtshaus, gleichviel ob es deutsch oder slowenisch ist, es muß zum Amte gehen, obschon es deutsch ist, aber zur Kirche geht es nimmer, wenn es dort nicht angesprochen wird. Wiederum sagt Weißgerber: „Es gibt keinen bewußten Augenblick im Menschenleben, in dem nicht das muttersprachliche Wissen maßgebend beteiligt wäre. Die Sprache denkt für uns. Für das Denken des Kindes ist ein Wortrealismus kennzeichnend, der sich aus den Bedingungen der Spracherlernung unmittelbar ergibt“ (S. 60). „Es ist eine allgemeine Tatsache, daß die Aufmerksamkeit des Menschen dort haften bleibt, wo sie an etwas Bekanntes anknüpfen kann. Der Mensch als Ganzes muß unter dem Aspekt seiner Sprachfähigkeit gesehen werden.“... „Das Seelenleben ist durch die normale Betätigung der Sprache mitbedingt“ (S. 62). Ist das wahr oder nicht? Was soll man dann zur Schule sagen, welche die Muttersprache der Kinder aus der Schulstube hinausweist? Wie sieht es mit der Aufmerksamkeit der Kinder aus? Wie soll man denn diese armen Menschen beurteilen, deren Sprachfähigkeit gerade durch die Schule erschlagen wurde? Wenn die Sprache sich nicht mehr normal betätigen kann, **ist dann das Seelenleben dieser Menschen überhaupt noch normal?** Es kommt dann aus diesen Schulen ein abnormales Geschlecht.

Weißgerber sagt weiter: „Das Erarbeiten der muttersprachlichen Denkwelt kann man geradezu als die Hauptleistung des jungen Menschen bezeichnen und dieser Vorgang bedarf entsprechender Beachtung in der frühesten Kindheit sowie auf allen Stufen des schulmäßigen Unterrichtes“. Das heißt, die erste geistige Entwicklung des Kindes muß sich auf die Muttersprache stützen. Soweit uns eben die muttersprachlichen Wortbilder klar sind. „Medved“ heißt im Slowenischen der Bär — das ist „der um den Honig wissende“: im Worte ist schon ein Stück Naturgeschichte! Wie soll ein Kind sprechen lernen, wenn man ihm den Schatz der Muttersprache versperrt? Wie soll Sprachlehre betrieben werden mit dem fremden Wort, von dem der Lernende vorderhand Mühe hat, sich die äußere Form einzuprägen? Den Inhalt und die Beziehungen zu anderen Worten konnte er vorderhand nicht fassen. Wenn dem Kinde die Muttersprache versperrt wird, bleibt offenbar die Hauptleistung des Unterrichtes unerfüllt, es bildet sich anstatt des Kernes nur die leere Schale — eine Mißgeburt! Wiederum sagt Weißgerber: „Ein Denken außerhalb der Sprache gibt es nicht!“ (S. 84.) Offenbar werden die Kinder beim fremdsprachigen Unterrichte auf den Standpunkt von Papageien herabgepreßt. Und das für lange Jahre, bis sich ihre Sprachfertigkeit nun auch in der fremden Schulsprache ausbildet, bis das fremde Wort gefügig und brauchbar wird, bis es rasch und glatt gesprochen werden kann, ohne daß das Kind erst mühsam nachsinnen muß, daß „kruh“ Brot heißt und „voda“ Wasser. Wenn denn nun das Denken bei diesen Kindern in den schönsten Wachstumsjahren für Jahre ausgeschaltet wird, wird man sich fragen müssen, ob nicht auch die Denkfähigkeit dieser Kinder geschädigt wird? Vielleicht fürs ganze Leben? Spät erlernte Sprachen spricht der Mensch nie mehr mit der Geläufigkeit der Sprache der Kinderjahre, wird nicht etwa auch spät geübtes Denken langsamer und unbeholfener

sein, als wie das Denken, das rechtzeitig und naturgemäß mit der Kenntnis der Muttersprache einsetzen konnte? **Wenn man dem Volke seine Sprache lähmt und verwirrt, lähmt und verwirrt man ihm sein Denken.** Weißgerber erklärt: „Die Sprache gehört in eine Linie mit den Kulturgütern Recht und Sitte“ (S. 54). Recht und Sitte sind Güter, welche die Natur in den Menschengestalt gelegt hat, unabänderlich, ewig, notwendig, wenn das Dasein der Menschen ein menschenwürdiges sein soll. Ist es möglich, die Sprache der Menschen nach Belieben zu wechseln? Das Leben ist dazu zu kurz. Und wenn man den Leuten die Sprache ändert, was wird daraus werden? Wird nicht etwa darunter auch die Sitte des Volkes leiden? Das Volk wird geistig verfallen, sein Rechtsempfinden wird abgestumpft. Der anglisierte Ire wird ein Trunkenbold, der germanisierte Pole ein Hochstapler. Und die germanisierten Kärntner? Darüber später noch einige Worte. **Man höre also denn doch endlich auf, natürliche Kulturbedingungen zu unterbinden und ein ganzes Volk auf abschüssige Bahnen zu werfen.**

Wieder sagt Weißgerber (S. 74): „Eine Sprachüberschichtung zwingt den Menschen eine ihm artfremde Sprache zu gebrauchen. Die Entwicklung der erbten Anlagen wird durch den Gebrauch einer artfremden Sprache gestört und die artfremde Sprache nicht erfaßt sondern nur benützt, ein Zustand, der so verderbliche Folgen haben muß, daß man das Fehlen eines Schutzes gegen diese Gefahr nicht verstehen könnte.“ Das Umstellen aus einem Sprachgebiet in ein anderes ist auch gar keine einfache Sache. Weißgerber verweist auf Böhmen: „Die jahrhundertlange Zugehörigkeit Böhmens zum Habsburgerreiche hat die Entstehung eines tschechischen Staates nie verhindert. Jahrhunderte stärkster englischer Machtausnutzung haben die Lebenskraft der irischen Sprache nicht gebrochen“ (S. 89). Derselbe schließt: „Die Sprachgemeinschaften sind die beharrenden Gebilde, die nicht der Willkür politischer Machtentscheidung unterliegen, die nicht auf Grund einer einmaligen Überwältigung zerstört und zerschlagen werden können, die Menschenalter hindurch einer Umgliederung trotzen und die immer wieder zusammenstreben, die Kräfte der Befreiung abgetrennter Teile in Bewegung setzen“ (S. 94). Damit ist nicht gesagt, daß unbedingt und überall der Nationalstaat das Natürliche sei. Es kann ein Staat auch Völkerstaat sein. Und der Völkerstaat kann und wird als das Höhere zu bewerten sein, nachdem die katholische Kirche ein Völkerreich im idealsten Sinne ist, ein Reich, das schon bald zweitausend Jahre besteht und auch menschlich gesehen und gesprochen, noch gar keinen Anlaß bietet, an seinem Fortbestande zu zweifeln. Weißgerbers Worte wie die folgenden sind wie eigens für Kärnten geschrieben: „Das Vorgehen der Mehrheitsvölker, innerhalb ihrer Staaten gewaltsam alle sprachlichen Minderheiten zu beseitigen, ist zu begreifen aus dem Bestreben, eine Machtstellung für die Dauer auszubauen. Aber es ist ein Abweichen von naturgegebenen Grundlagen, es ist zugleich eine Maßnahme, die meist ihren Zweck verfehlt. Minderheiten, die sich auf die Dauer einem Mehrheitsvolke vielleicht angegliedert hätten, sind häufig durch den auf sprachlichem Gebiete ausgeübten Druck in eine ausgesprochene Gegnerschaft gedrängt worden... Jede gesunde Volksgruppe lehnt sich mit Urgewalt gegen gewaltsame Versuche, ihre Sprache anzutasten, auf... Den in einem anderen staatlichen Verbands lebenden Teilen der Sprachgemeinschaft kann Niemand das Recht verweigern und die Pflicht abnehmen, die geistig kulturellen Verbindungen unerschütterlich zu halten. Ein Staat, der dieses grundlegende Recht nicht glaubt anerkennen zu können, spricht sich selbst damit die Berechtigung ab, anderssprachige Volksgruppen innerhalb seiner Grenzen zu beherbergen.“

(Fortsetzung.)

poedinim v njej pa je, kot bi se šele sedaj začeli zavedati svoje moči in svojega zdravja, prekipevajočega v krasno našo melodijo, in še, kar na našem narodu občudujejo sosedje, svoje discipline. Tako se po naši pesmi dovrši na Koroškem čudež slovenskega kulturnega vstajenja.

DOMAČE NOVICE

Usmilite se lačnih otrok!

Zvezni kancler dr. Schuschnigg je izdal za letošnjo zimsko akcijo sledeče navodilo:

Tudi v težkih letih, v katerih je stiska v naši domovini dosegla svoj višek, so dokazali sloji, katere je srečna usoda obvarovala pred stisko, da so pripravljene za žrtve v pomoč drugim. Misel, da je služba bližnjemu služba narodu, je v Avstriji že vedno veljala, ker spada h pravemu značaju Avstrijca, da ima razumevanje za stisko drugih in voljo za pomoč. Po zaslugi sorojakov so bili mnogi družinski očetje, ki imajo spet zaslužek in lahko skrbijo za ženo in otroke, obvarovani pred najhujšim.

Iz lastne moči je Avstrija premagala leta najtežjega gospodarskega pritiska. Naj bo bodočnost kakoršna hoče, Avstrija zamore zreti z zaupanjem naprej in ne sme omagati v svojem boju proti stiski. Ni še naš cilj dosežen, še je treba pomagati lačnim, bodriti obupance in pomagati otrokom, trpečim v zimskih mesecih.

Ogrožena mladina potrebuje našo pomoč v posebni meri in zato hočem biti njen zagovornik. V imenu otrok prosim vse avstrijske može in žene, da sodelujejo pri Herma Schuschnigg-akciji, ki je omilila že toliko gorja in prinesla toliko blagoslova. Spet kličem vse, katerim je dobrotljivost zapoved srca: „Vzemite lačne otroke k mizi!“ Pomagajte otrokom, s tem pomagate naši domovini in njeni bodočnosti!

Schuschnigg.

V drugem pozivu se kancler obrača do društev s prošnjo, naj se ob prireditvah spomnijo otrok, ki trpijo lakoto in mraz, in določijo del čistega dobička Herma Schuschnigg-akciji. Vsak šiling pomaga tistim, ki si sami ne morejo pomagati.

Štev. 39 našega lista zaplenjena! Tiskovna policija je zaplenila zadnjo številko našega lista zaradi odstavka v članku „V deželi se čisti“. Cenjeni naročniki naj nam enodnevno zamudo pri razpošiljanju druge naklade blagohotno oprostijo. Proti odgovornemu uredniku je v teku sodnijska razprava vsled kršitve par. 308 kaz. zak., po katerem je pod kaznijo prepovedano razširjanje neresničnih vznemirljivih novic ali napovedi.

Nemška priloga. Z današnjo številko začnemo v našem listu izdajati izredno nemško prilogo, namenjeno nemški javnosti. Priloga in njena vsebina naj dokazeta našo iskreno voljo za pravičen, iskren sporazum med narodoma v deželi. To je naš odgovor na prizadevanja krogov, ki govoričijo o miru, a med narodoma koroške zemlje sejejo nemir. Uverjeni smo, da bo tovrstno naše delo našlo pri rojakih polno razumevanje, prave Nemce pa prepričalo o čistoči naših narodnih ciljev.

Kdo kali mir v deželi? (Ferlach—Borovlje.) Predzadnji teden so v Borovljah zbirali podpise proti nastavitvi nadučitelja L. na tukajšnjo šolo. Nadučitelj L. je v našem mestu popolnoma neznan in očitno je šlo pri podpisih za naročilo od zunaj. Nabiralci podpisov so agitirali, češ da je novi nadučitelj jugoslovanskega mišljenja in da bi Borovlje take sramote ne mogle prenesti. Nekateri izmed nabiralcev dobivajo plače od države, v nekaterih tovarnah so zbirali podpise mojstri med delavci. Na zadnji seji krajnega šolskega sveta so nato predložili spomenico s 500 podpisi proti nastavitvi dotičnega učitelja. Med podpisanimi je polovina brez otrok. — Čemu vsa ta gonja? Bajje je mož, za katerega gre, poštenjak in zaveden katoličan. Zato se ga nestrpni elementi boje in hočejo namesto njega za učitelja osebo, ki jo je oblast zaradi nelojalnosti do države odslovila. Domači župnik je na seji odločno zavrnil obdolžitve ter povdaril, da je obrekovanje kaznivo dejanje. Pričakovati je, da ostane spomenica samo dokaz, kako se ruši mir v deželi.

Heimatbundova zbirka od 8. do 10. okt. Na uradništvo je došlo od več strani vprašanje, kako da se zasebni organizaciji, kar je Heimatbund, dovoljuje nabiranje denarnih prispevkov po šolski mladini. Odgovarjamo, da ima o tem odločevati šolska oblast in sicer v sporazumu z zastopniki starišev. Glede zbirke same velja, kar velja o organizaciji, ki hoče „osrečiti“ naše ljudstvo potom tujih plesov, nemških prireditev in nemško-nacionalnih domov. Pravi Slovenec bo našel pravi odgovor!

Novi voditelji koroške Kmečke zveze. Na seji dež. kmečkega sveta z dne 27. m. m. je dosedanji dež. vodja kmetov Gruber zagovarjal svoje delo in se nato z še nekaterimi člani kmečkega sveta odstranil. Njegov namestnik Wintschnig je sejo nadaljeval in je bil kot novi vodja kmetov izvoljen prezident dež. zbora posestnik Jožef Ritscher in kot njegov namestnik posestnik Kristijan Adlassnig. Istotako je bila odobrena nova lista članov kmečkega sveta, na kateri se med drugimi nahajajo Slovenci g. Karl Mikl, posestnik v Maloščah, Filip Partl, pd. Kosem na Mačah, in Marko Plešivčnik, posestnik v Šmihelu. — Sporazumno s kanclerjem je drž. vodja kmetov in deželni glavar Reither novega dež. vodjo kmetov in njegovega namestnika zaprisegel.

Utisi iz južne Češke. Najprej naj se zahvalim o priliki petdesetletnice moje mature za čestitke, ki so mi jih moji prijatelji izrazili potom našega lista. Na proslavi petdesetletnice, ki smo jo praznovali v moji domovini v Budejovicah, se nas je zbralo od 51 svoječasni maturantov 14, pet pa se jih je opravičilo. Duhovnikov nas je bilo devet, med lajki pa med drugimi tudi eden general češke vojske. Dopoldne 7. sept. smo imeli v stari gimnazijski cerkvi sv. mašo, potem pa smo se zbrali k družabni pojedini. Med slavnostnim govorom sem predlagal, naj napravimo pogodbo z ljubim Bogom, naj nam pusti še pet let, da se vnovič zberemo. — Nekaj utisov iz južne Češke. Leto je bilo suho, zato je letina skoraj rekordna. Denarja sicer primanjkuje ko pri nas, a ni videti beračev in postopačev. Ljudstvo je trezno in delavno. Pri zabavah pije samo svoje svetovnoznan pivo in zato ni „modrih“ pondeljov. V državi vlada zdrava disciplina, uradništvo je na svojem mestu, čutiti je tudi izboljšanje odnosov do nemškega sosedu v državi. Kako silna je državna zavest čehoslovaškega ljudstva, je sijajno dokazal veličastni pogreb predsednika Masaryka. — Jak. Kindlman, dekan.

Weinzirl—Vinare. Lahko bi razpisali nagrado za odgovor, kje se nahajamo. Smo vasica župnije Veliki Strmec in s tem sosedje slavne Vrbe ob jezeru. Menda prvič v zgodovini naše fare nam pastiruje nemški duhovnik, ki pa govori tudi slovensko in skuša biti obema deloma pravičen. Ko smo izvedeli, da jih namerava cerkvena oblast predstaviti drugam, smo tudi mi prosili, naj nam jih pustijo. Bajje je sedaj zanesljivo, da pride k nam duhovnik-domačin. Takoj se je pričela gonja, uprizorjena od onih, ki se sicer le redko brigajo za cerkev in posmehujejo celo nemškemu duhovniku. Za vsako ceno hočejo preprečiti, da bi došel na faro gospod, ki je naš domačin in govori z nami vred našo materno govorico. Pričakujemo, da bodo vsi, ki hočejo zlorabljeni tudi cerkev v svoje nizke, temne namene, dobili pravi odgovor.

Keutschach—Hodiše. Žalostno vest poročamo. V torek 28. t. m. kličejo g. župnika na sprevidenje k nekemu bolniku. G. župnik gre po cerkovnika in ko ga ne prikljče, ga gre iskat na stanovanje v meznarijo. Ko išče od prostora do prostora, najde v prvem nadstropju cerkovnikovo ženo v krvi mrtvo ležečo na tleh. Takoj da obvestiti orožništvo v Ribnici, ki se poda na lice mesta. Kmalu se nato pojavi tudi nezakonski sin mrtve žene, ki obiskuje glavno šolo v Celovcu. Ta pripoveduje orožnikom, kakor mu je očim o dogodku pripovedoval. Nastal je istega dne zjutraj prepir med materjo in očimom, tekem prepira mati zagrabila nož in rani očima v roko. Očim izvije nož materi iz rok, v svoji razburjenosti večkrat z nožem rani vrat materin in sicer tako nesrečno, da prepreže glavno žilo. Nato zbeži na kolesu v Celovec, kjer napiše testament, v katerem izroči vse premoženje pastorku, čaka slednjega pred šolo ter mu pove vse podrobnosti. Drugi dan ga na potu na sodnijo že najde policija. Med zaslišanjem je

vse priznal, kako je bilo. Nesrečna žena je bila v četrtek pokopana. Cerkovnik je bil splošno znano tihega značaja. Z družino nesrečne žene vse sočustvuje.

Požar. (Ledenitzen—Ledince.) Ob poldvanajstih ponoči v nedeljo 6. sept., ko je bil pri Hanjžlenu ravno običajni semenj in so bili prostori polni gostov, zabavajočih se s plesom in petjem, se zaslisi naenkrat strašni krik: Gori, gori! Vse je prestrašeno planilo pokonci. Na bližnjem hribčku, pri Blažaju, je že gorel skedenj v velikem plamenu. Vse je hitelo tja. Požarna bramba je hitro zgrabila brizgalnice iz bližnjega gasilskega doma ter hitela h požaru. Ribnik, ki je zraven Blažajeve hiše, je nudil dovolj vode. Tako so rešili hišo, ki stoji tik ob skednju. Skedenj, v katerem je bilo obilo snopja in krme, je ves zgorel. Živine ni bilo v hlevu. V hiši je stanovala samo Hanjželnova teta Ana. Ko je nastal ogenj, je še mirno spala. Blažajevo posestvo je bilo Hanjželnova last ter je prišlo šele pred par dnevi potom prisilne države v tuje roke. V tej hiši je umrl pred 4 leti stari Hanjželnov oče Jožef Arnejc, nekdanji župan velike rožeške občine ter oče trsteniškega župnika Janka Arnejca. Kako je ogenj nastal, še niso dognali.

Suetschach—Sveče. Temeljito opravlja bela žena posel v naši fari. Tekom 14 dni smo pokopali kar 5 oseb in sicer delavca Karla Biber, Marijo Beguš, posestnico, bivšega fužinskega delavca Filipa Kopajnik in Primoža Antonič s Sin. Filip Kopajnik je bil oče mlade Kosmičke na Mačah, dosegel je 73 let ter bil nad 50 let zaposlen v tovarni. Splošno je bil priljubljen, na grobu so mu v slovo zapeli osiveli očanci-tovariši. — Minul pa še ni teden dni in zagrebli smo Kosmovega očeta na Mačah. Tako sta mladi gospodar in gospodinja pri Kosmu izgubila oba očeta. Rajni Kosmov oče so bili vzoren, napreden in narodno zaveden gospodar. Svoje posestvo so prepustili sinu najlepše urejeno. Njihovega pogreba se je udeležila ogromna množica iz celega Roža s sveškimi in bistriškimi gasilci na čelu. Preč. g. župnik so govorili poslovljne besede ter povdarili očetovo globoko vernost. Pevci so se od njih poslovili z žalostinko. Vsem rajnim večni mir, zaostalim pa naše toplo sožalje!

Koroški drobiž. Veliki gosposvetski zvon praznuje letos svojo 250letnico. Vtil ga je zvonar Matija Landsmann. — Avstrijska poštna uprava bo z novim letom uvedla stari poštni rog. — S 3. oktobrom je stopil v veljavo zimski vozni red za železnice in avtobuse. — V Celovcu so odkrili komunistično centralo, ki je spravljal ljudi v rdečo Španijo k vojakom. — Za kaplana v Dobrli vesi je določen č. g. Zimulin, v Št. Štefanu na Zili Franc Schicho (s službenim mestom v Št. Jakobu), v Železni Kapli Anton Kutej, v Rožeku Janez Špendal. Upokojen je župnik Oto Schuster. — Na Vratah je trgovec David Schwaizbaum iz Dresden-a pustil carinikom nov avto in dragocenost za 40.000 S ter zbežal v Italijo. — Avto je smrtno poškodoval pri Vrbskem jezeru Brigito Moretti iz Celovca. — Z okna prvega nadstropja je v celovski okolici padla služkinja Jožefina Battista in si zlomila nogi. — Župan Moser v Zg. Millstattu je vsled izpadov proti dom. fronti bil odstavljen. — Delavec Franc Achatz iz Otmanj je skočil v Krko in utonil. — Posestniku Spitzerju v Št. Magdaleni pri Beljaku je vlak povozil 3 krave.

NAŠA PROSVETA

In kod nadaljujemo?

V oktobru leta 1917 je umrl veliki Krek, početnik krščanske, socialne prosvete med Slovenci in eden glavnih sograditeljev slovenskega zadružništva. Njegovo ime je danes postalo program, program za vsako vas in faro, ki se hoče odmakniti razdirajočim vplivom materializma in zaživetih novo življenje. Nikakor slučajno smo v zadnji številki v našem koticu povdarili vero in versko življenje kot glavno orožje, s katerim uničimo smrtnega sovražnika vsega občestvenega in posameznega življenja. Tudi ni slučaj, da je bil duhovnik Krek začetnik nove, lepše dobe med Slovenci.

Na našem Kreku naj bi se učili dveh stvari, ki sta nam poleg vere potrebni, če hočemo naš rod

iztrgati iz krepljev sebičnega samoposvetnjaštva ter ga dvigniti kulturno in gospodarsko. Ti dve stvari sta: izobrazba in socialno dejanje.

Krek je veliki učitelj Slovencev. V knjigah, nešteti razpravah in govorih je razlagal naravni red življenja. Pisal je in učil, hodil od seje do seje, romal tja in sem, bodril, navduševal in užgal. Njegov „Socializem“ je odmaknil izpred ljudstva zastor, da je zrlo za kulise življenja in uzrlo veliki sili, ki se borita za premoč v vsakem narodu in v vsem svetu. S Krekom šele so ostale v Slovencih prave predstave o družini in stanu, narodu in državi in Cerkvi. Vse njegovo življenje, prenatrpano z delom in žrtvijo, je en sam klic, da se je treba venomer učiti in izobraževati srčno ter umsko, da zamore rod svoje prilike in neprilike dobro mojstriti.

Krek je apostol socialnega dejanja. Gledal je borne, s slamo krite slovenske hiše in kočje, vedel je za izkoriščanje malega našega človeka po nešteti oderuh in veljakih, zrl je vso revščino in bedo kmečkega ljudstva, zatiranega po velekapitalu, poznal je uboštvo svojega kulturno in gospodarsko usuznjene naroda. Sam ubog je razdal svoje, pomagal s sredstvi dobrih src potrebnim, malemu ljudstvu ustanavljal zadružne organizacije in ga osvajal iz rok izkoriščevalcev, s samopomočjo dvignil zavest in silo slovenskega kmeta in končno kot poslanec in narodni voditelj zastavil vse svoje sile, da pribori svojemu narodu njegove kulturne pravice in svobode.

To je Krek, apostol slovenske prosvete in slovenskega združništva. Kažipot, kje naj zgrabimo in nadaljujemo, da zamoremo nekoč žeti resnične uspehe. Učimo se pri njem!

Okrožnica sv. očeta za rožnovenski mesec opozarja na moralno in duhovno stisko sveta, ki ima svoj vzrok v odvrnitvi ljudstev od Boga. „Na eni strani skuša komunizem tajiti vsako pravico do zasebne lastnine, na drugi strani obožujejo državo in želijo nasproti komunistom spet upostaviti red in javno avtoriteto, pa pozabljajo modrost evangelija in se vračajo h poganskim blodnjam in običajem. Val brezboštva gre po svetu in grozi, da uniči vsako kulturo.“ Sv. oče v drugem delu opozarja, da kristjani ne smejo izgubiti zupanja, ker Bog ne bo zapustil Cerkve, posebno če se le-ta obrača za pomoč do Marije. Zaključno se poglavar Cerkve pridruži protestom škofov in ljudstva na Poljskem proti narodno-socialistični sramotitvi nebeške kraljice oz. njenega svetišča v Čenstohovu.

Naša dekleta v Holandiji in Angliji. Ljubljanski „Slovenec“ priobčuje pismo odlične katoliške gospe v Londonu. Pismo je sledeče vsebine: „Prosim, storite vse, da slovenska dekleta ne bodo prihajala v London v večjem številu, ker imamo že zelo boleče skušnje z dekleti iz Avstrije in drugih držav, ki so prišle sem.“ — Navedeno pismo je jasno dovolj, da se vsaj enkrat resno vprašamo, ali smo storili napram dekletom, odišlim v tujino, vso svojo dolžnost. Ti, mati, ti, oče, ti, brat in ti, sestra, ste Vaši hčerki, ki si služijo kruh nekje v tujini — skrbna ali brezsrčna domovina! Žalostno je, če mora toliko deklet služiti iz domačega kraja, še neprimerno bolj žalostno pa je, če dekleta puščamo v tujini prepuščena njim samim. Dopisujte z njimi, naročite jim naše liste, morda pošljete od časa do časa kako lepo knjigo. Velika, zelo velika je naša odgovornost napram mladi naši krvi v tujini!

„Kmečka žena“ je glasilo Zveze bivših gojenk kmetijsko-gospodinskih šol in izhaja v Mariboru. Štev. 6 prvega letnika prinaša prispevke z naslovi „Delo v javnosti“, „Dečla in narodna noša“, „Pot kmečke žene“, „Skrit zaklad“, „Žena v slovenskih pregovorih“ i. dr. Nedvomno bo mesečnik po svoji bogati vsebini vzbudil zanimanje vseh naših deklet in žen. Dobijo ga na ogled pri predsedniku domačega društva. Naj bi ga z veseljem čitale!

**Inserirajte
v „Koroškem Slovencu“!**

GOSPODARSKI VESTNIK

Sadjarjev koledar. Kedaj dozori zimska jabolka? Kot najzgodnejše termine navajajo sadjarji: 15. septembra gdanski robač, landsberška reneta, 20. septembra kanadka, zlata parmena, oranžna reneta, 30. sept. ontario, začetkom oktobra londonski peping, šampanjska reneta, 15. oktobra bobovec, fonathan, karmeličanska reneta, 20. oktobra štajerski mošancgar, rdeči železnikar. A to so najzgodnejši termini in veljajo za prisojne kraje, v hladnejšem pasu pa jih lahko pustimo na drevesu še teden ali dva več.

Drobimo zemljo! V jeseni in v igredi je treba na težkih njivah dokaj skrbno posvetiti izravnanju in zdrobljenju zemlje. Kdor nima primernega orodja, si ga pripravi sam. Vzame naj smrekovo, mescesno ali borovo deblo v premeru 30—50 cm in z dolžino 2.50 do 3 metre. Okoli tega preprostega valjarja navijemo težko, okorno verigo v ozkih presledkih (kvečjemu 5 cm narazen) in zvezemo oba konca. Tudi trde kepe se pod verigo drobijo in njiva dobro izravna.

Cena za les je dokaj nestalna. Dejstvo je, da je imelo v minuli zimi rezano blago razmerno dobro ceno. Tudi je dejstvo, da so žage pokupile mnogo okroglega lesa in je zato njegova cena poskočila bolj od one za deske. Trenutno vsaj povprašanje po lesu ni posebno veliko in bi morala cena lesu (Schleifholz), ki ga kupujejo v polnem obratu stoječe papirne tovarne. Čim bi cena za les padla samo za par šilingov, doseže ono za drobno blago, kar bi pomenilo, da bi odromalo tudi boljše blago v papirnice, žage pa bi zastajale. Zato plačujejo večje žage rajši višje cene. Če se izvoz desk ne izboljša oz. cena ne dvigne, je pričakovati, da bodo papirnice lesne cene znižale. Seve je težko prorokovati, a strokovnjaki svetujejo: kdor ima zrel les, naj ga sedaj poseka.

Kako se odpravi pivska strast? Tole svetujejo zdravniki: Kavo ali čaj iz hrastovega želoda, prženega ali zmlatega. Ob pitju te tekočine se pogostokrat pristudijo opojne pijače. Zdravniki sami dajejo strastnim pivcem vsečno opojnino in takoj nato neškodljivo zdravilo v obliki vboda, da bolnik izbruhne povžito opojnino. Če se to večkrat ponovi, se bolniku pristudi pitje za stalno. Seve mora imeti vsaj nekoliko volje za zdravljenje bolnik sam. V posebnih slučajih pa je treba zavoda, kakor so hiralnice za take neboglence.

Nabirajmo lapuh, ker spada v domačo lekarno. Pozimi pijemo oparek lapuhovih listov z mlekom in kandisom, pa ne čutimo zimskih težav. Za suh kašelj in težko dihanje vržemo pest listov na lesno žerjavico in vdihavamo dim. Lapuh pomaga pri pljučnih boleznih, močnem nahodu, sapnikovi dušici itd. Devajo ga tudi na zatečene noge in na vnetja. Proti dolgotrajnemu kašlju skuhamo lapuh na kropu in odcedimo, dodamo nato zavrelico žablja in tavžentrož ter pijemo zjutraj in zvečer.

Beljaški trg minulega tedna: Krompir 12, karfiol 80—1.20, zelje 20, paradižniki 40—60, solata v glavicah 10, endivija 10—12, špinača 40—80, čebula 20—30, izluščen bob 55—1.20, neizluščen bob 40—60, neizluščen grah 1.00, jabolka 20—50, hruške 30—50, slive 40—70, brusnice 60—80, češplje 50—80, grozdje 1.00—1.40, sirovo maslo, čajno 4.60, goveje meso 2.40—3.00, telečje 2.20 do 3.60, svinjsko 2.60—3.40, prekajeno meso 2.60 do 4.20, prekajena slanina 2.80—5.50, sirova slanina 2.40—2.70, svinjska mast 2.58—2.70 S za kg.

ZANIMIVOSTI

Dežela sredine.

Kitajska je največja država na svetu. Šteje 450 milijonov prebivalcev in je večja od cele Evrope. Njen prebuditelj je dr. Sunjacen, ki je pred 25 leti započel širokopotezno reformno delo, nasleduje mu sedaj njegov svak Čangkajšek. Izobraženstvo je večinoma šolano v evropskih šolah ter deluje z vsemi silami na to, da združi narod pod nankinško vlado. Železnic domala v deželi, gospodarsko in kulturno življenje, nekoč vzorno za ves svet, hira, narodna zavest, nekoč tako silna, se polahno spet začenja vzbujati.

Kitajska je država slavne zgodovine. Svoj višek je dosegla, ko je ostali svet ves še živel v barbarstvu. Kar imenujemo pridobitve moderne dobe, vse to je Kitajska poznala že pred tisočletji. Sledila pa so dolga stoletja umiranja in hiranja in šele v najnovejši dobi se pojavlja nov narodni procvit. Edinstven slučaj v zgodovini, da se narod, tisočletja star, spet poraja v narodno pomlad.

Dalekosežen je gospodarski reformni načrt nankiške vlade. Do leta 1943 hočejo zgraditi novih 8000 km železniške proge. Skušali bodo v prihodnjem petletju izboljšati kmetijstvo z uvajanjem modernih strojev. Doslej čaka od 300 milijonov hektarjev rodovitne zemlje okrog dve tretjini, da tudi njo preorje kitajski kmet. Lani so pridelali 5 milijonov vagonov riža in 3 milijone vagonov pšenice. Vendar se da pridelovanje dvigniti še na trojno količino. Gospodarska petletka predvideva nadalje izgradnjo živilske industrije, zidanje mlinov, sladkornih tovarn, organizacijo izvoza pridelkov čaja in soja-fižola.

Sodobna Kitajska je med redkimi državami, kamor je izvoz prost. Kitajska država je sorazmerno najmanj zadolžena država na svetu. Dočim odpade na Japonskem na posameznega državljanca 223, v naši Avstriji okroglo 100 dolarjev notranjih in zunanjih dolgov, pride na Kitajca komaj 6 ameriških dolarjev. Velika je briga nankiške vlade za šolstvo. Kitajci imajo 110 raznih visokih šol, 80 univerz, 30 tehniških šol. Študiral pa je lani komaj 45 tisoč dijakov, kar je komaj desettisočinka vsega ljudstva. Zato je nova doba kitajskega preporeda še v nedogledni bodočnosti in jo bo sedanja vojna samo pospešila, a nikakor prinesla.

Raketa v vesmirje. Ameriški profesor Goddard je dovršil raketo, ki naj izmeri zračni prostor nad zemljo. Je podobna zračnemu torpedu in zgrajena iz najodpornejšega materijala. Na uro bi prehitela raketa 1200 km. Goddard sam pravi: Nevernim Tomažem svetujem, da jo gledajo, ko bo zletela v zrak. Bržkone bodo mislili, da se je približal konec sveta. V raketi seve ne bo človeka, pač pa bodo v njej vsi inštrumenti, ki bodo nadomestili pilota.

Pogovor o srajci. „Baron je velik gospod, vsakih štirinajst dni si obleče novo srajco. Grof je še večji gospod, ker si obleče novo srajco vsak teden.“ — „In cesar?“ — „Ta pa kar naprej: srajco gor, srajco dol, srajco gor, srajco dol...“

Zahvala.

Za mnogoštevilne izraze globokega sočustvovanja ob pretežki izgubi, ki nas je doletela z nenadno smrtjo našega dragega očeta

Jožef-a Partl,

pd. Kosma na Mačah,

izrekano tem potom svojo najglobbo zahvalo. Zlasti se zahvaljujemo preč. g. župniku Ruprecht-u za tolažljive besede na grobu, domačemu pevskeemu zboru za pretresljive žalostinke, požarnim brambam in vsem prijateljem in znancem, ki so dragega pokojnika spremili na njegovi zadnji poti v tako častnem številu.

Mače v Rožu, Bistrica pri Pliberku, koncem septembra 1937.

62

Žalujoci ostali.

Dne 15. II. 1937 sem začel pitati 6 prašičkov po 10 kg in po 84 dneh je tehtal vsak zase 96 kg. Morem „Emivit“ vsakemu kmetu najboljšo priporočati, ker štedi na krmi. Pripravljen sem dati pojasnila. Josef Gross, Trastallhof Nr. 5, F. Mühlendorf bei Spitz a. d. Donau. 63

Tako se govori o „EMIVIT-u“

To je krma z uradnim jamstvom hranilne vsebine.

Wien, XII., Schönbrunnerstr. 179. Tel. R 36-0-19.